

AKTYWIZACJA ZAWODOWA MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Doświadczenia Fundacji Pomocy
Matematykom i Informatykom
Niesprawnym Ruchowo

Kontrowersje

- 1) niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji nie oznacza zakazu pracy.
- 2) orzeczenie ZUS i Orzeczenie zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności dotyczą innych kwestii prawnych
- 3) dylemat ujawniania niepełnosprawności podczas rozmowy kwalifikacyjnej lub w dokumentach aplikacyjnych.

Prawo pracy w Konstytucji RP

Art. 24.

Praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej. Państwo sprawuje nadzór nad warunkami wykonywania pracy

Art. 65.

- 1. Każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy. Wyjątki określa ustawa*
- 2. Obowiązek pracy może być nałożony tylko przez ustawę.*
- 3. Stałe zatrudnianie dzieci do lat 16 jest zakazane. Formy i charakter dopuszczalnego zatrudniania określa ustawa.*

Przepisy Konstytucji RP dot. ON

Art. 67.

- 1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.*
-

Art. 69.

„Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej”.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

- **Podstawa prawna:**
art. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- **Stopnie niepełnosprawności :**
 - 1) znaczny;
 - 2) umiarkowany;
 - 3) lekki.
- **Znaczenie:**
Podstawa do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (np. ulgi komunikacyjne/wstęp do instytucji kulturalnych/ulgi podatkowe/prawo pracy)

Orzekanie o niezdolności do pracy

- **Podstawa prawna:**

art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

- **Rodzaje niezdolności do pracy:**

1) całkowita;

2) częściowa;

+ możliwość orzeczenia całkowitej niezdolności do samodzielnej egzystencji

- **Znaczenie:**

1. Podstawa przyznania stałej lub okresowej renty z tytułu niezdolności do pracy (przy spełnieniu dodatkowych kryteriów ustawowych)
2. Podstawa przyznania renty szkoleniowej
3. Podstawa przyznania stałej / okresowej renty socjalnej

Orzekanie o niepełnosprawności osób do 16 roku życia

Przesłanki

- naruszenie sprawności fizycznej lub psychicznej organizmu powodujące konieczność zapewnienia całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

okres trwania naruszenia:

powyżej 12 miesięcy

powód naruszenia:

wady wrodzona,
długotrwała choroba
uszkodzenie organizmu,

Możliwe sytuacje sporne

- Art. 8 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS:
„*Zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy.*”

Działania Fundacji

Działalność wielowymiarowa:

- tworzenie nowoczesnych narzędzi edukacyjnych
- szkolenia zawodowe
- szkolenia komputerowe
- warsztaty kompetencji miękkich
- pośrednictwo pracy
- doradztwo zawodowe
- doradztwo prawne
- doradztwo psychologiczne,

Problemy młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy zawodowego Fundacji

- trudności z wyborem zawodu i zaplanowanie optymalnej drogi edukacyjno-zawodowej
- przeszkody w postaci barier architektonicznych, komunikacyjnych i informacyjnych
- bariery natury psychologicznej (niska samoocena, brak akceptacji własnej niepełnosprawności)
- trudność w dopasowaniu predyspozycji zawodowych do posiadanych dysfunkcji zawodowych i wymagań kwalifikacyjnych stawianych na rynku pracy
- wycofanie społeczne na rynku pracy
- obawa przed samodzielnością działania
- piętno stereotypów w postrzeganiu niepełnosprawności (zarówno przez otoczenie, jak i samych siebie) lęk przed oceną pracowników, zatrudnienie tylko dla ulg

Aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy zawodowego Fundacji

- wykorzystanie i rozwój zdolności wzrokowo-manualnych
skutek: poprawa własnego wizerunku, stabilizacja samooceny, zwiększenie poziomu akceptacji własnej osoby i usprawnienie kompetencji interpersonalnych
- prowadzenie otwartej dyskusji np. podczas warsztatów
skutek: wstęp do wystąpień przed większą widownią, opanowanie stresu, lęku, nieśmiałości i zwiększenie wiary we własne możliwości
- udział w szkoleniach i warsztatach
skutek: zobowiązanie do stosowania obowiązujących reguł i zasad, współdziałania w grupie, nauka zdrowej rywalizacji

Aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy zawodowego Fundacji

- odgrywanie scenek tematycznych np. konkretnych zawodów, skutek: umiejętność wcielania się w role, praca zespołowa, poprawa pamięci
- udział w grupach samopomocowych skutek: osoby niepełnosprawne (jako jednostki radzące sobie na rynku pracy) wzajemnie się motywują
- podejmowanie aktywnych zachowań pomocowych to skutek: rozwój empatii i rozumienia sytuacji społecznych, praca na rzecz drugiego człowieka
- dla osób niepełnosprawnych podjęcie pracy zawodowej nie jest tylko polepszeniem sytuacji finansowej, przede wszystkim podnosi poczucie ich własnej wartości.

Problemy młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy pośrednika pracy w Fundacji

- brak **odpowiedniego wykształcenia, doświadczenia**
- nieumiejętność określenia **jaką pracą** osoba niepełnosprawna jest zainteresowana;
- nieumiejętność określenia zakresu posiadanej **wiedzy i umiejętności**
- nieumiejętność **poszukiwania pracy** - brak wiedzy na temat możliwych sposobów jej szukania
- brak umiejętności **napisania życiorysu, listu motywacyjnego** wiedzy na temat przebiegu **rozmowy kwalifikacyjnej**;
- niewłaściwy dobór **pracodawcy** (często osoby niepełnosprawne boją się prac bardziej wymagających)
- trudności wynikające z **presji innych członków rodziny**
- lęk przed **kontaktem z otoczeniem**

Aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy pośrednika pracy w Fundacji

Aktywizacja do następujących czynności:

1. odpowiadanie na ogłoszenia o wolnych stanowiskach pracy
2. składanie aplikacji w firmach i instytucjach: listownie lub osobiście
3. samodzielne poszukiwanie pracy za pośrednictwem Internetu
4. zwrócenie uwagi na istotę osobistych wizyt u potencjalnego pracodawcy
5. zamieszczanie własnych ofert zatrudnienia, portfolio itp.
6. zachęcanie do udziału w praktykach, stażach, wolontariacie, szkoleniach, kursach itp.

Problemy młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy prawnego Fundacji

- brak pewności siebie
- niezrozumiałość przepisów prawa
- negatywny wpływ rówieśników
- nieprzychylna opinia społeczeństwa na temat walki o swoje prawa (np. składanie odwołań)
- obawa o przyszłość
- przekonanie o własnej niedoskonałości
- niechęć do zmian w życiu codziennym
- „straszny ZUS”

Aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy prawnego Fundacji

- seminaria prawne
 - brak sztywnych ram programu szkolenia
 - praca na prawdziwych przykładach (związanych z danym tematem)
 - wstępna zachęta do dyskusji
 - omówienie przepisów prawa w sposób jasny i przejrzysty
 - angażowanie poszczególnych uczestników do odpowiedzi na pytania
 - elastyczność, dostosowanie do danej grupy

Aktywizacja młodzieży niepełnosprawnej z perspektywy doradcy prawnego Fundacji

- doradztwo prawne:
 - osoba niepełnosprawna sama pisze pisma (np. zażalenia, odwołania, skargi) pod okiem doradcy
 - motywująca rola doradcy
 - angażowanie osoby niepełnosprawnej w prace związane z trybem odwoławczym, terminami, zasadami składania (np. wyszukanie w bazach prawnych)
 - udzielanie porad przystępnym językiem
 - baza wiedzy

Spostrzeżenia i wnioski

- duże zainteresowanie informatyką (programowanie, bazy danych, tworzenie stron internetowych)
- rosnące zainteresowanie telepracą
- rosnąca ilość osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej
- osoba niepełnosprawna „zarażona” aktywizacją oddziałuje na inne osoby niepełnosprawne
- rosnąca świadomość prawna (dot. nie tylko spraw rentowych i orzecznictwa pozarentowego)
- rosnąca tolerancja wśród osób pełnosprawnych dla osób z niepełnosprawnością
- część zmian przepisów prawa jest korzystna dla młodzieży niepełnosprawnej

Problemy prawne z punktu widzenia doradcy prawnego Fundacji / postulaty

- problematyka nazewnictwa orzeczeń ZUS
- uprawnienia osób z lekkim stopniem niepełnosprawności
- działania wielopłaszczyznowe jako miernik skuteczności
- otwarcie na współpracę pomiędzy organizacjami pożytku publicznego między sobą, a także współpracę z podmiotami takimi jak: PUP/MOPS/GOPS/PCPR
- dalsze uświadamianie pracodawców odnośnie korzyści płynących z zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- kontynuacja ogólnopolskich i lokalnych kampanii społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych (np. pełnosprawni w pracy, Miss Polski na wózku, człowiek bez barier)
- walka o prawa osób niepełnosprawnych na szczeblu rządowym/sejmowym

Dziękuję za uwagę

Mateusz Gruntowski

- aplikant radcowski
- doradca prawny Fundacji Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo

kontakt: mateusz.gruntowski@idn.org.pl